

Van Stad van de Gouden Eeuw naar voorbeeldstad

De Gemeente Hoorn heeft haar rol in het slavernijverleden van Nederland onderzocht. Conclusie: Het Hoorn van toen staat er niet best op. Geen verrassing natuurlijk, want Hoorn werd in de Gouden Eeuw steenrijk, mede door toedoen van de VOC en (in mindere mate) de WIC. Eigenlijk staan er überhaupt geen verrassingen in het onderzoek. Het verslag lezend, bedacht ik mij dat iedere VWO5-scholier met een beetje geschiedkundige aanleg de feiten en conclusies wel bij elkaar had kunnen googelen. Wellicht dat die scholieren zelfs wel hadden geweten dat Alkmaar, Edam en Monnickendam geen Westfriese steden zijn en waren. Het onderzoeksbureau gaat daar getuige het verslag wel van uit.

Het onderzoek was, aldus de onderzoekers, vooral nodig omdat het beeld nogal leeft dat de Gouden Eeuw vooral staat voor de economische voorspoed die het bracht aan steden als Hoorn. En de schaduwkant bij mensen onbekend is. Of die stelling ook klopt, hebben ze overigens niet onderzocht. Dat is een aanname. Een ontzetting, lijkt me. Als je, zoals ik, je lagere- en middelbare schoolperiode in Hoorn hebt doorgebracht, dan heb je zeker wel kennisgemaakt met de negatieve aspecten van de Gouden Eeuw. Het lijkt me sterk dat er inwoners van onze stad zijn die niet weten dat die enorme rijkdom ten koste ging van de mensen aan wie we die rijkdom verdiend hebben. Een principe dat overigens niet uniek is voor Hoorn, of zelfs voor Nederland. Kolonialisme in z'n algemeenheid pakt positiever uit voor de kolonisator dan voor de gekoloniseerde. Dat behoeft weinig toelichting.

Die toelichting krijgen we toch. Van het onderzoek, in dit geval. Maar wat moeten we ermee? Excuses aanbieden door onze burgemeester? Het standbeeld van JP Coen verwijderen? Geen van deze opties draagt natuurlijk op enigerlei wijze bij aan de wereldwijde situatie rondom slavernij. Excuses zijn (wat je daar ook van vindt) gemaakt door onze minister president, en door de koning. Prima.

De slavernijdiscussie is perfect voedingsmateriaal voor het grootste probleem dat onze samenleving momenteel kent: polarisatie en tweespalt. Het abstracte principe van schuld van generaties geleden en het al dan niet doorwerken van dat verleden in het welbevinden van huidige generaties leidt tot een oneindige discussie waarin valse dilemma's, cherry picking van feiten en whatabouts je om de oren vliegen. Als je niet voor me bent ben je tegen me

Tijdens de door de gemeente georganiseerde dialoogavond bleek dat ook. Activisten uit het hele land waren opgetrommeld naar Hoorn om mee te praten. De gesprekken waren nog steeds interessant, maar niet meer zo relevant voor de stad of voor het onderzoek.

Je kunt over alle aspecten van slavernij en kolonisatie debatteren. Je moet het in het tijdsbeeld zien, zeggen sommigen. Of je moet het juist door de bril van het nu bekijken. Maar je kunt er ook samenwerken aan de gevolgen en oplossingen van de problemen van nu, vooral als die samenhangen met de gevolgen van wat er toen gebeurd is. Want van discussiëren over schuld of gevolgen worden we als samenleving duidelijk niet wijzer. Wel verdeelder.

Zelfs als je de hele inhoudelijke discussie (die dus tot niets leidt) terzijde schuift, kun je niet anders dan tot de conclusie komen dat de Westerse wereld (en haar originele bewoners) als bovenliggende partij uit de periode van kolonisatie gekomen zijn. Wij zijn rijk en zij zijn minder rijk. Wij hebben

kansen en zij hebben minder kansen. En zij die van daar naar hier kwamen, hebben nog altijd te maken met ongelijke kansen, lagere welvaart, minder kansen en zelfs geïnstitutionaliseerd racisme. Dat welgemeend excuus was dus in z'n algemeenheid op z'n plaats. Wat aan de late kant misschien zelfs maar onze minister president heeft deze excuses aangeboden. En de koning ook. Namens Nederland, en dus ook namens Hoorn. Er komt een slavernijmuseum, een fonds met geld en we gaan (ook in Hoorn) jaarlijks veel meer aandacht besteden aan Keti Koti.

Het bijzondere is: een heel klein deel van Hoorn (namelijk de historische binnenstad) biedt een unieke kans om toekomstige generaties in alle museale glorie te laten zien en te vertellen wie en wat ons deze rijkdommen en pracht gebracht heeft. Maar ook tegen welke prijs dat gebeurd is.

In plaats van dubbelop maken van excuses, namens de de corrupte regenten families uit de 16^e, 17^e en 18.e eeuw, die overigens aantoonbaar niet onze directe voorouders zijn, hebben wij in Hoorn de unieke mogelijkheid om aan de hand van overblijfselen uit vervlogen tijden de wereld te laten zien wat de gevolgen van kolonisatie zijn als opvolging van de landelijke excuses.

Het onderzoek toont mooi aan welke aspecten van de binnenstad we daarbij moeten betrekken. De gebouwen van de WIC en VOC (die staan nu alleen maar mooi te zijn) en het standbeeld van JP Coen. De historische haven en (als ie ooit weer gewoon mag terugkomen) de replica van VOC schip De Halve Maen. Allemaal aspecten die een boeiend verhaal vertellen over de geschiedenis van een discutabele tijd. Het met de bril van nu wegpoetsen van onderdelen van die geschiedenis, of het verplaatsen van een beeld naar een achtertuin van een museum, doen geweld aan voor dit verhaal dat verteld moet worden. Het beeld staat prima in de voortuin van het museum en is daar bereikbaar voor iedereen, ook als je geen geld hebt om een kaartje te kopen.

Ooit (nog voordat de discussie echt losbarstte) heb ik met een andere inwoner van Hoorn een plan aan de gemeenteraad voorgesteld. We onderzochten succesvol de mogelijkheid om het beeld te voorzien van een glazen omhulsel waar je in zoveel talen als nodig de complete historie van Coen en de VOC kunt vertellen. Mede door toedoen van het museum (We plaatsen wel een QR-code) is dit plan er nooit van gekomen. Wellicht een idee om dit als onderdeel van het grotere geheel nog eens tegen het licht te houden.

De discussie avond van de gemeente was dus niet echt relevant maar misschien wel een hele goeie start van een vervolgprogramma. Het zou goed zijn om dit in echt lokale vorm voort te zetten. Dan kan het gemeentebestuur zich gaan richten op de echte grote problemen van deze tijd. Armoedeval. Woningtekort, migratie problematiek, energietransitie. En nog steeds institutioneel racisme

Hoorn: de stad van de Gouden Eeuw was een vrij slecht bedachte slogan. Maar als je van Hoorn een stad kunt maken waarin je het complete verhaal van kolonisatie en de Gouden Eeuw kunt maken, dan kunnen we misschien zelfs een voorbeeldstad worden.

Matthijs